

n Stock Photo - csp1889

163675661

A KIVÁLASZTÓ REndsZER ANATOMIÁJA

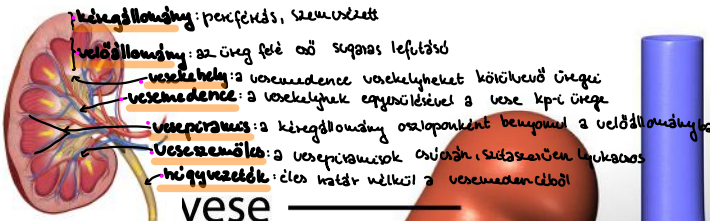
kiválasztás: az anyagcseré sörén feleslegessé vált anyagok eltávolítása, amelyek felhalmozódásukkal veszélyeztetik a szervezet belső egyensúlyát, vagy feleslegesen lettek felvéve

A vizelelki- kiválasztó rendszer

patás vesék: a hasíng hátsó falán, a hasbrátrján kívül, a gerincoszlop két oldalán

> **babafalki, síma felszín,** tömör állomány, barna szín

• **vesekapu:** erek, idegek, húgyvezeték be- és kifelépi helye

vese

melékvese: a vesék között belső elválasztós mirigyek

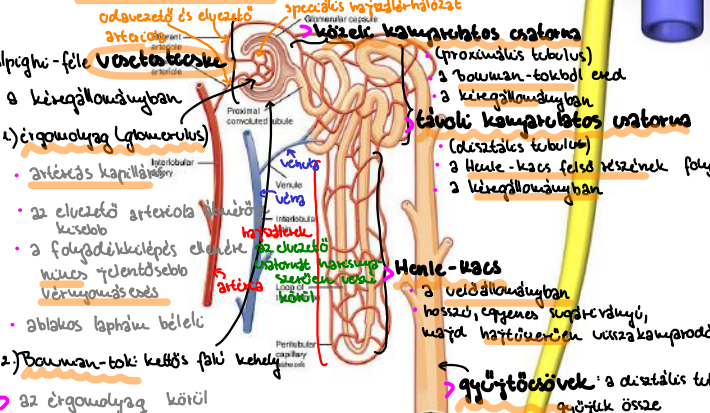
nefron: a vese

> **anatomiái és funkcionális egysége**

> **egy vesében kb. 1,5 millió nefron**

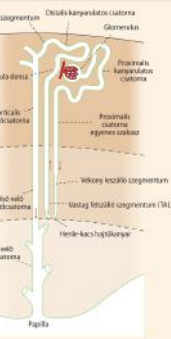
> **egy nefron hossza kb. 1-3cm**

> **részei:** veseerőscske, elvezető cső

gyűjtőcsövek: a distális tubulusokat gyűjtik össze, egyenlőre a veseszinüsök között, át a vesemedencébe vezetnek

> az érrendszer alapfaktórája: veseárfal az ér és a Bowman-tök erege között

húgyhólyag

húgycső

A kiválasztás szervei

bőr: verejtékmirigyek vizelet, konyhasót, a vízszaporítást, egyes gyógyászoknál vészeséget ki

mag: a hemoglobint bomlásából származó bilirubint az epével a béltraktusba üríti

tüdő: az anyagcserében keletkezett CO₂ eltávolítás

végbél: sókiválasztás, székletkötés

vese: biztosítja a szervezet belső egyensúlyát

• **feladatok:** víz, ionok, magzati bomlástermékek eltávolítása

• **a belső környezet optimális összetételének kialakítása**

A vese feladatai

> **a folyadéktarték állandóságának biztosítása**

• **ozmózis, oszmolárús, azooncia, azohidria**

> **nem kívánatos anyagok eltávolítása**

• **anyagcseré végtermékek**

• **felülfeleg felvett anyagok**

> **hormontermelés**

• **renin:** vérgyógyászszabályozás

• **eritropoetin:** vörösségetet - képzés

> **pH-szabályozás (H⁺ - kiválasztás)**

> **vitaminszintézis (D-vitamin aktív formája)**

vesemedence

húgyvezeték: patás

> **a vizeletet a gyűjtőcsövekből a vesemedencékben gyűjti össze**

> **a húgyvezeték simaszomsztalának perisztaltikus mozgása továbbítja a húgyhólyagba**

> **földén kapcsolódnak a húgyhólyagba: megakadályozza a vizelet visszafolyását**

húgyhólyag: patatlan

> **a húgyhólyagban**

> **300-400 ml vizelet tartása**

> **simaszomsztal a kívíván részt vesz a vizeletkötésben**

> **vizeletürítési inger 150-200 ml vizelet felszóló hatására**

húgycső: patatlan, a húgyhólyag alsó részéből

> **erődési helyén erős gyógytató záróizom**

> **a vizeletürítés akaratlagosan szabályozható**

> **nők:** rövidebb, 3-4 cm

> **férfiak:** hosszabb, egyesül az ondóvezetékkel

• **a vizeletvezető és ürítési végző szakasza közös**

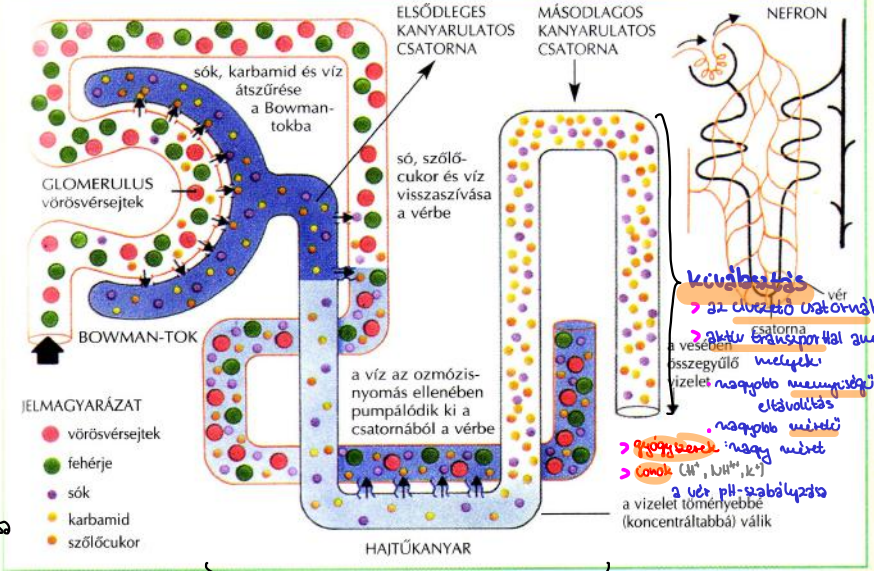
A vese működése

A vese három alapfolyamata

- > **szűrés**: elsődleges szűrés
- > **visszaszívás**: obligát (nehéz) és fakultatív (gyűrődő)
- > **kiürítés**: ürület

Szűrés (filtráció)

- > az érgomolyagból a vérplazma egy része a véi hidrosztatikai
- > nyomásnak hatására a Bowman-tok üregébe kerül
- > **elsődleges szűrés**: fehérjamentes vérplazma, 14 óra alatt 180 liter
- > szűrőberendezés

JELMAGYARÁZAT

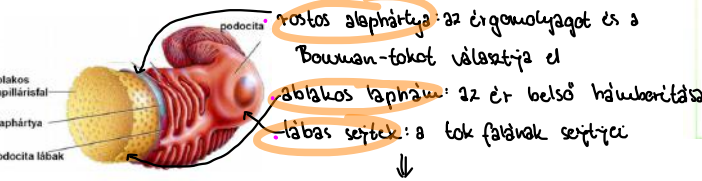
- vörösvérsejtek
- fehérje
- sók
- karbamid
- szőlőcukor

a víz az ozmózisnyomás ellenében pumpálódik ki a csatornából a vérbe

kiürítés
 > az ürítőcsatornában
 > aktív transzporttal anyagok, a vesztől visszagyűlt izületi anyagok, nagy mennyiségű eltávolítás
 > nagyobb mértékű
 > **glikoz**: nagy mértékű (Cl⁻, NH⁴⁺, K⁺)
 > **ionok**: a vér pH-szabályozás a vizelet töményebbé (koncentráltabbá) válik

visszaszívás

- 180 liter elsődleges szűrletből 1,5 liter ürület
- a szűrés meglehetősen nagy része visszagyűlt
- szűrlet a csatornába kerül
- > **víz**: az oldott anyagok mozgását követi passzívan
- az ürítőcsatorna teljes hosszán
- 70% a proximális tubuluson keresztüli
- **Henle-kör**: leszálló ágban fokozatosan (nagy ozmotikus koncentrációjú szűrés körülmények között) feljövő ágban a víz szűrésre átjárhatóan
- **gyűrődőcsatorna**: a szervezet só- és vízleltartásának megfelelően
- > **glikoz**: teljes mértékben visszaszívódik (egészséges, éhezni ember)
- proximális tubulusban aktív transzporttal
- > **sók**: NaCl (a szűrés csapadék 90%-a)
- aktív transzport
- az ürítőcsatorna teljes hosszán "gyűrődő" területeken
- 70% a proximális tubuluson keresztüli
- **Henle-kör**: leszálló ágban nem
- feljövő ágban aktív transzporttal (nagy ozmotikus koncentrációjú szűrés körülmények között)
- **gyűrődőcsatorna**: a szervezet só- és vízleltartásának megfelelően
- > **karbamid**: az aminosavak N-tartalmaiból a vízben
- visszaszívódás passzív transzporttal (kb. 50%)

rostos alaphártya: az érgomolyagot és a Bowman-tokot választja el
 ablakos kapillárisfal: az ér belső hámbelátása
 lábcső: a tok falának sejtjei

• 50-100 nm nagyságú réseket

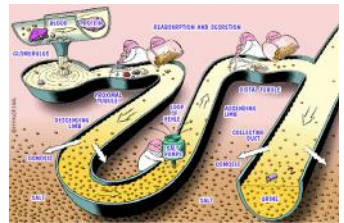
- > a vér ablakos elemét és a töltésű nagyvíztartó plazmafehérjék zömét visszatartja
- > a véi hidrosztatikai nyomása egyre csökken → a szűrés megszűnik
- > a vérplazma 20%-a szűrődik át, napi 1000 liter vérplazma átszűrés
- > a nyomáskülönbség alapján (passzív folyamat) a vérplazmafehérjék kolloid oszmotikus nyomása (szív)

$$P_{eff} = P_v - P_{coll} - P_b$$

• P_v : véi hidrosztatikai nyomás (magas)
 • P_{coll} : a Bowman-tokban található szűrés hidrosztatikai nyomás
 • P_b : a Bowman-tokban található szűrés hidrosztatikai nyomás

A vizelet kialakulása

- 1) **bowman-tok**: elsődleges szűrés
  - a vérplazma minden alkotója változatlan koncentrációban
  - kivétel: fehérjék
  - víz, sók, tápanyagok, bomlástermékek, hormonok
- 2) **proximális tubulus**: visszaszívás azonos mértékű
  - a koncentráció nem változik (izoszmotikus)
- 3) **Henle-kör**: leszálló ág → vízvisszaszívás
  - koncentráció nő (hiperoszmotikus)
  - feljövő ág → sók aktív transzportja a szűrletből
  - koncentráció nő (hiperoszmotikus)
- 4) **distális tubulus**: vége felé 13 db szűrés
  - eadete szakaszokon a visszaszívás mértéke független a szervezet állapotától
- 5) **gyűrődőcsatorna**: visszaszívás hormonális szabályozással
  - kiürítés aktív transzporttal
  - a szűrletben egyes anyagok koncentrációja nagyobb
  - gyűrődőcsővek végére **végleges ürület**:
    - > az elsődleges szűrés 1-0,5%-a, napi mennyisége 1,5 liter
    - > koncentrációja változó, általában hiperoszmotikus
    - > sósavtartalom - átlagosan, pH=6

- összetétel:
- víz
  - karbamid
  - sók
  - húgysav
  - ureobiliogén
  - tejsav
  - glikozidok, mérgezőanyagok
  - hormonok

normál vizelet:
 95% víz
 urea 9,3g/l
 Cl⁻ 1,87g/l
 Na⁺ 1,17g/l
 K⁺ 0,75g/l
 creatinin: 0,670g/l
 Ca²⁺: 300mg/l
 oxalát: 39mg/l
 foszfát: 1,3g/l

Urine sample I said...SAMPLE

Kóros vizeletminta

a normál vizelet összetevői + még valamilyen problémára utaló anyag

glükóz
cukorbetegség

aceton
éhezés
rosszul kezelt diabetes
cukorbetegség zavarai

vérösszetétel
súlyos gyulladási
menses
fertőzés, tumor, veseke
extrém fizikai aktivitás

nitrit
genny, bakteriális
bakteriális fertőzés
húgyút, prosztata

lbc
urobilinogén
epedatörődés, máj-
elégtelenség (↓)
vérképzés zavara, máj-
elégtelenség (↑)
bakteriális normál esetben
nem jelenik meg a vizeletben

hemocittek
vese, húgyutak → vese
egészségügyi problémák

fehérvérsejt
húgyúti fertőzés
fertőző vese betegség

piros szén
újszerű fogyas-
lása

fehérje
gyulladás
albumin: vese, újszerű
cukorbetegség

vizelet fajsúly

- > az elfojszótól függően befolyásolja
- ↑: koncentrált vizelet, sötét, sűrűbb, felpadéklúság
- ↓: sok felpadéklófogasztás

pH

- > lúgos: növényi étkezés
- > savas: bőséges fehérjefogyasztás
- > 4,5-8,5 pH között
- > nincs diagnosztikai jelentősége

egyéb anyagok

- > **karbamid/nitrogén**
  - csökkent vese funkció (↓)
  - vér karbamid-nitrogén értéke ↑
- > **kreatinin: izomzatból**
  - vese működés károsodása (↓)
  - vérben (↑)

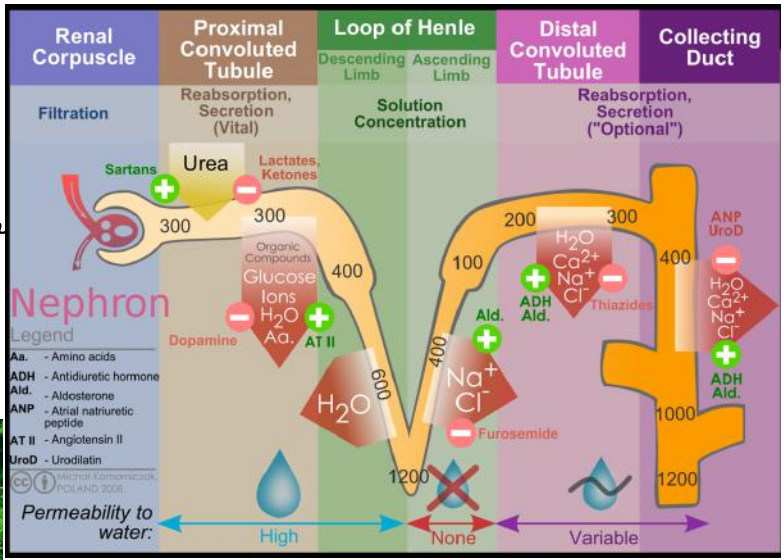
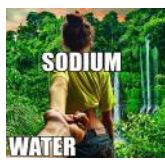
A veseműködés szabályozása

vasopresszin, ADH

- > adrenerikus hormon, vizelet visszatartása
- > hipotalamusban termelődik
- > nagy érzékenységs (vízhányó)
  - több ADH
  - a gyűjtőcsőben több a víz szűrésére áteresztőbb lesz
  - nagyobb víz visszatartás
  - a vizelet mennyisége csökken
- > ADH hiányban nagy mennyiségű, híg vizelet, RR

aldosteron

- > Na⁺ visszaszívásának serkentése
- > mellékvesekéregben termelődik
- > sóháztartás hormon
- > sóháztartás állapot
  - só visszaszívás nö
  - passzív mozgással a víz visszaszívása is nö
  - vizelet mennyisége csökken
- > aldosteron hiányban nagy mennyiségű, sűrű vizelet, RR

A kiválasztó rendszer egészségtana

vesekő

- a vizelet lúgos kémény
- az oldott foszfátok, oxalátok, karbonátok
- kalkulusok szórhatók → vesekő
- vesemedence, húgyvezeték, húgyúti
- méret: homokszem - ököl
- megelőzés: sok folyadék fogyasztása
- kezelés: gyógykezelés, oldás, lítázás, OP

felírás

- gyakran veseelégtelenség, sötét vizelet
- fájdalom, enyhe pírulás
- a belbaktériumok megtelepednek a húgyhólyagban
- vesemedence-gyulladását okozhat
- főleg nők (hővel több húgyúti)

veseelégtelenség

- a szűrés mértéke csökken → a mérgező anyagok
- a vérben maradnak
- ok: veseelégtelenség szűkülése
- lyukas tubulusok
- nefronpusztulás (húgyúti meggyengülés)
- dialízis / művesekezelés
- heti 5x4-5 óra

